Parlament Europejski
2024-2029

TEKSTY PRZYJĘTE

P10_TA(2025)0130

Sprawozdania Komisji w sprawie Czarnogóry za lata 2023 i 2024

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 18 czerwca 2025 r. w sprawie sprawozdań Komisji dotyczących Czarnogóry za lata 2023 i 2024 (2025/2020(INI))

Parlament Europejski,

– uwzględniając Układ o stabilizacji i stowarzyszeniu między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Czarnogóry, z drugiej strony[1], który wszedł w życie 1 maja 2010 r.,

– uwzględniając wniosek Czarnogóry o członkostwo w Unii Europejskiej złożony 15 grudnia 2008 r.,

– uwzględniając opinię Komisji z 9 listopada 2010 r. w sprawie wniosku Czarnogóry o członkostwo w Unii Europejskiej (COM(2010)0670), decyzję Rady Europejskiej z posiedzenia w dniach 16–17 grudnia 2010 r. o przyznaniu Czarnogórze statusu kraju kandydującego oraz decyzję Rady Europejskiej z 29 czerwca 2012 r. o otwarciu negocjacji akcesyjnych z Czarnogórą,

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1529 z dnia 15 września 2021 r. ustanawiające Instrument Pomocy Przedakcesyjnej (IPA III)[2],

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1449 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego na Bałkanach Zachodnich[3],

---

1 Dz.U. L 108 z 29.4.2010, s. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2010/224/oj.
2 Dz.U. L 330 z 20.9.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
3 Dz.U. L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

– uwzględniając konkluzje prezydencji z posiedzenia Rady Europejskiej w Salonikach w dniach 19–20 czerwca 2003 r.,

– uwzględniając deklarację z Sofii ze szczytu UE–Bałkany Zachodnie z 17 maja 2018 r. i załączony do niej program działań priorytetowych z Sofii,

– uwzględniając deklaracje ze szczytów UE–Bałkany Zachodnie z 13 grudnia 2023 r. i 18 grudnia 2024 r., które odbyły się w Brukseli,

– uwzględniając proces berliński zapoczątkowany 28 sierpnia 2014 r.,

– uwzględniając komunikat Komisji z 6 października 2020 r. pt. „Plan gospodarczo-inwestycyjny dla Bałkanów Zachodnich” (COM(2020)0641),

– uwzględniając komunikat Komisji z 8 listopada 2023 r. pt. „Komunikat z 2023 r. w sprawie polityki rozszerzenia UE” (COM(2023)0690) oraz towarzyszący mu dokument roboczy służb Komisji pt. „Sprawozdanie dotyczące Czarnogóry za rok 2023” (SWD(2023)0694),

– uwzględniając komunikat Komisji z 8 listopada 2023 r. pt. „Nowy plan wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich” (COM(2023)0691),

– uwzględniając komunikat Komisji z 20 marca 2024 r. w sprawie reform poprzedzających rozszerzenie oraz przeglądów polityki (COM(2024)0146),

– uwzględniając komunikat Komisji z 24 lipca 2024 r. pt. „Sprawozdanie na temat praworządności z 2024 r.” (COM(2024)0800) oraz towarzyszący mu dokument roboczy służb Komisji pt. „Sprawozdanie na temat praworządności z 2024 r. – Sytuacja w zakresie praworządności w Unii Europejskiej: Rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności w Czarnogórze” (SWD(2024)0829),

– uwzględniając komunikat Komisji z 30 października 2024 r. pt. „Komunikat z 2024 r. w sprawie polityki rozszerzenia UE” (COM(2024)0690) oraz towarzyszący mu dokument roboczy służb Komisji pt. „Sprawozdanie dotyczące Czarnogóry za rok 2024” (SWD(2024)0694),

– uwzględniając przeprowadzone przez Komisję przegląd i oceny kraju z 31 maja 2023 r. i 13 czerwca 2024 r. dotyczące programu reform gospodarczych Czarnogóry, wspólne wnioski z dialogu gospodarczo-finansowego między UE a Bałkanami Zachodnimi i Turcją przyjęte przez Radę 16 maja 2023 r. oraz wspólne wnioski z dialogu gospodarczo-finansowego między UE a partnerami z Bałkanów

Zachodnich, Turcją, Gruzją, Republiką Mołdawii i Ukrainą przyjęte przez Radę 14 maja 2024 r.,

– uwzględniając międzyrządowe konferencje w sprawie przystąpienia Czarnogóry do UE z 22 czerwca 2021 r., 13 grudnia 2021 r., 29 stycznia 2024 r., 26 czerwca 2024 r. i 16 grudnia 2024 r.,

– uwzględniając 11. posiedzenie Rady Stabilizacji i Stowarzyszenia UE–Czarnogóra z 14 lipca 2022 r.,

– uwzględniając deklarację oraz zalecenia przyjęte na 22. posiedzeniu Parlamentarnego Komitetu Stabilizacji i Stowarzyszenia UE–Czarnogóra, które odbyło się w dniach 31 października – 1 listopada 2024 r.,

– uwzględniając przystąpienie Czarnogóry do NATO 5 czerwca 2017 r.,

– uwzględniając sprawozdanie specjalne Europejskiego Trybunału Obrachunkowego nr 01/2022 z 10 stycznia 2022 r. zatytułowane „Wsparcie UE na rzecz praworządności na Bałkanach Zachodnich – pomimo poczynionych wysiłków wciąż występują zasadnicze problemy”,

– uwzględniając Konwencję Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (konwencja stambulska), ratyfikowaną przez Czarnogórę w 2013 r., oraz zalecenia Komisji w sprawie równości płci i zwalczania przemocy ze względu na płeć,

– uwzględniając report na temat światowego rankingu wolności prasy publikowany co roku przez Reporterów bez Granic,

– uwzględniając dane Biura UNHCR dotyczące sytuacji uchodźców ukraińskich z kwietnia 2025 r.,

– uwzględniając swoje zalecenie z 23 listopada 2022 r. dla Rady, Komisji i wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa w sprawie nowej strategii rozszerzenia UE[1],

– uwzględniając swoje poprzednie rezolucje w sprawie Czarnogóry,

– uwzględniając swoją rezolucję z 29 lutego 2024 r. w sprawie pogłębienia integracji europejskiej z myślą o przyszłym rozszerzeniu[2],

– uwzględniając art. 55 Regulaminu,

---

1 Dz.U. C 167 z 11.5.2023, s. 105.
2 Dz.U. C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A10-0093/2025),

A. mając na uwadze, że rozszerzenie jest najważniejszym narzędziem polityki zagranicznej UE oraz strategiczną geopolityczną inwestycją w pokój, stabilność, bezpieczeństwo i dobrobyt;

B. mając na uwadze, że nowa dynamika rozszerzenia, wywołana zmieniającą się rzeczywistością geopolityczną oraz wnioskami kilku krajów Partnerstwa Wschodniego o członkostwo w UE, skłoniła UE do przyspieszenia działań na rzecz długo oczekiwanego wywiązania się z zobowiązań wobec Bałkanów Zachodnich; mając na uwadze, że przyszłość krajów Bałkanów Zachodnich leży w UE;

C. mając na uwadze, że każdy kraj jest oceniany na podstawie własnych osiągnięć pod względem spełniania kryteriów kopenhaskich, obejmujących pełne poszanowanie demokracji, praworządności, dobrych rządów i podstawowych wartości UE oraz dostosowanie się do unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa; mając na uwadze, że wdrożenie niezbędnych reform w dziedzinie „kwestii podstawowych” określa harmonogram i postępy w procesie akcesyjnym;

D. mając na uwadze, że Czarnogóra poczyniła największe postępy w procesie akcesyjnym – otwarto wszystkie 33 rozdziały unijnego dorobku prawnego, a sześć zostało tymczasowo zamkniętych – a przystąpienie do UE cieszy się w tym kraju znacznym poparciem społecznym;

E. mając na uwadze, że UE jest dla Czarnogóry największym partnerem handlowym, inwestorem i dostarczycielem pomocy finansowej;

F. mając na uwadze, że Czarnogóra jest narażona na szkodliwe wpływy zagraniczne, kampanie dezinformacyjne i inne formy wywierania wpływu, w tym ingerowanie w wybory, strategie wojny hybrydowej i niekorzystne inwestycje ze strony podmiotów spoza UE, w szczególności Rosji i Chin, które próbują wpłynąć na trajektorię polityczną, gospodarczą i strategiczną Czarnogóry oraz podważyć procesy demokratyczne i integralność mediów, zagrażając perspektywom przystąpienia tego kraju do UE;

G. mając na uwadze, że 8 czerwca 2024 r. w Belgradzie odbyło się „Ogólnoserbskie Zgromadzenie” z udziałem wysokich rangą parlamentarzystów pod hasłem „Jeden naród, jedno zgromadzenie”;

Zaangażowanie na rzecz przystąpienia do UE

1. uznaje zdecydowane zaangażowanie Czarnogóry na rzecz przystąpienia do UE i potwierdza swoje pełne poparcie dla przyszłego członkostwa tego kraju w UE; z zadowoleniem przyjmuje

czołową pozycję Czarnogóry w regionie w procesie przystąpienia do UE i zdecydowane poparcie obywateli Czarnogóry i większości podmiotów politycznych dla przystąpienia do UE w 2028 r.;

2. z zadowoleniem przyjmuje postępy Czarnogóry we wdrażaniu reform i środków związanych z UE, w oparciu o ambitny harmonogram, i apeluje o wspólne starania sił politycznych, społeczeństwa obywatelskiego i obywateli; wyraża uznanie dla Czarnogóry za spełnienie kryteriów pośrednich dotyczących rozdziałów 23 i 24, co nadal wyznacza ogólne tempo negocjacji, oraz za otrzymanie pozytywnego sprawozdania z oceny spełnienia kryteriów pośrednich; z zadowoleniem przyjmuje zamknięcie kolejnych trzech rozdziałów negocjacyjnych, czyli łącznie już sześciu rozdziałów;

3. zachęca wszystkie podmioty polityczne, by w dalszym ciągu skupiały się na integracji z UE i potrzebnych reformach; podkreśla potrzebę stabilności politycznej, determinacji i konstruktywnego zaangażowania w budowanie konsensusu ponad podziałami partyjnymi, aby móc szybko i skuteczniej zamknąć kolejne rozdziały w 2025 r. z myślą o dotrzymaniu ambitnego harmonogramu krajowego; podkreśla, że przyjęte reformy muszą być skutecznie i konsekwentnie wdrażane, aby zapewnić rzeczywiste postępy i pełne dostosowanie do prawodawstwa UE; apeluje o wzmocnienie funkcjonowania instytucji państwowych i koordynacji między nimi w celu osiągnięcia stabilności politycznej i kontynuowania znacznych postępów tego kraju we wdrażaniu kluczowych reforma związanych z UE, w szczególności reform ordynacji wyborczej i sądownictwa, a także w dziedzinie zwalczania przestępczości zorganizowanej i korupcji;

4. podkreśla, że wiarygodność UE, w tym jej całej polityki rozszerzenia, zostanie podważona, jeżeli wymierne postępy osiągnięte przez niektóre kraje Bałkanów Zachodnich nie przełożą się na wyraźne postępy na drodze do przystąpienia do UE;

5. z zadowoleniem przyjmuje nieustanne pełne dostosowywanie się Czarnogóry do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (WPZiB) UE, w tym do unijnych środków ograniczających, związanych m.in. z rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie i z cyberatakami, a także poparcie Czarnogóry dla międzynarodowego porządku opartego na zasadach na szczeblu ONZ; zachęca Czarnogórę, by skuteczniej egzekwowała środki ograniczające i unikała ich obchodzenia oraz by zajmowała mienie osób objętych sankcjami; wzywa wszystkich przedstawicieli rządu, by poszanowali i promowali dostosowanie do WPZiB i wartości UE oraz by powstrzymywali się od wszelkich działań, które mogą zagrozić strategicznej ścieżce Czarnogóry do członkostwa w UE i jej suwerenności; jest w tym kontekście głęboko zaniepokojony oświadczeniami wysokich rangą urzędników publicznych popierających prezydenta Republiki Serbskiej Milorada Dodika, który

podważa suwerenność i integralność terytorialną Bośni i Hercegowiny; wyraża ubolewanie z powodu udziału wysokich rangą parlamentarzystów Czarnogóry w „Ogólnoserbskim Zgromadzeniu” w Belgradzie oraz ich poparcia dla przyjętej przy tej okazji deklaracji podważającej suwerenność Czarnogóry, Bośni i Hercegowiny oraz Kosowa;

6. podkreśla strategiczne znaczenie członkostwa Czarnogóry w NATO i z zadowoleniem przyjmuje aktywne zaangażowanie Czarnogóry w misje i operacje prowadzone w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony UE, takie jak unijna operacja sił morskich Atalanta, a także w misje NATO oraz inne misje międzynarodowe i wielostronne; z zadowoleniem przyjmuje decyzję Rady Obrony i Bezpieczeństwa Czarnogóry o zatwierdzeniu udziału jej sił zbrojnych w misji UE w zakresie pomocy wojskowej dla Ukrainy oraz w inicjatywie NATO – Wspieranie Bezpieczeństwa i Szkoleń na rzecz Ukrainy i wzywa parlament Czarnogóry do przyjęcia tych decyzji, co wzmocni zaangażowanie tego kraju na rzecz bezpieczeństwa zbiorowego;

7. wyraża uznanie dla Czarnogóry za wsparcie humanitarne i materialne dla Ukrainy oraz za przedłużenie mechanizmu tymczasowej ochrony, który przyznaje osobom uciekającym z Ukrainy prawo do pozostania w Czarnogórze przez rok; przypomina, że Czarnogóra należy do krajów Bałkanów Zachodnich przyjmujących największą liczbę uchodźców ukraińskich: według danych statystycznych UNHCR do 31 stycznia 2025 r. w Czarnogórze zarejestrowano ponad 18 800 uchodźców z Ukrainy;

8. jest nadal poważnie zaniepokojony szkodliwymi obcymi ingerencjami, próbami destabilizacji, cyberatakami, zagrożeniami hybrydowymi i kampaniami dezinformacyjnymi, w tym próbami wpływania na procesy polityczne i opinię publiczną, ze strony podmiotów z państw trzecich; działania te dyskredytują UE i podważają postępy Czarnogóry na jej europejskiej drodze; wzywa Czarnogórę do przyjęcia środków zaradczych w ramach ściślejszej współpracy z UE i NATO oraz poprzez ściślejszą współpracę regionalną między krajami Bałkanów Zachodnich; zauważa, że instytucje religijne mogą być wykorzystywane jako narzędzie zewnętrznych wpływów, i potępia wszelką nieuzasadnioną ingerencję serbskiego Kościoła Prawosławnego w tym zakresie; ponownie podkreśla, jak ważne jest budowanie odporności na zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informacje, w tym poprzez większy nadzór nad krajobrazem medialnym, kampanie uświadamiające i programy na rzecz umiejętności korzystania z mediów; zaleca Czarnogórze ustanowienie specjalnej grupy zadaniowej ds. zagrożeń hybrydowych;

9. wzywa Komisję, Europejską Służbę Działań Zewnętrznych (ESDZ) i delegaturę UE w Czarnogórze oraz władze Czarnogóry, by

usprawniły strategiczną komunikację z obywatelami Czarnogóry na temat korzyści płynących z procesu rozszerzenia i członkostwa w UE, a także na temat konkretnych kryteriów przystąpienia, które Czarnogóra musi jeszcze spełnić, aby dostosować się do wymogów UE; ponadto wzywa je do poprawienia widoczności UE w tym kraju, w tym w odniesieniu do projektów finansowanych przez UE; apeluje o rozszerzenie monitorowania prowadzonego przez grupę zadaniową StratCom, tak aby skupić się na transgranicznych zagrożeniach dezinformacyjnych dla krajów Bałkanów Zachodnich i krajów z nimi sąsiadujących; wzywa Komisję do dalszego wspierania starań ESDZ i grupy zadaniowej ds. Bałkanów Zachodnich, aby rozszerzyć ich działania informacyjne dzięki zwiększeniu widoczności w mediach lokalnych, publikowaniu sprawozdań z weryfikacji informacji oraz nawiązaniu współpracy partnerskiej z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, aby skuteczniej zwalczać fałszywe narracje;

10. z zadowoleniem przyjmuje ponowne zaangażowanie parlamentu Czarnogóry w prace Parlamentarnego Komitetu Stabilizacji i Stowarzyszenia;

Demokracja i praworządność

11. uznaje kluczową rolę parlamentu Czarnogóry w procesie akcesyjnym, zwłaszcza w odniesieniu do przyjmowania prawodawstwa związanego z przystąpieniem, i podkreśla znaczenie współpracy parlamentarnej w tym zakresie; ponownie podkreśla, że Parlament Europejski jest gotów wykorzystać swoje zasoby polityczne i techniczne do realizacji programu reform związanych z UE, w tym dzięki działaniom wspierającym demokrację; z zaniepokojeniem odnotowuje powracające napięcia i polaryzację etniczną, które spowalniają proces reform; apeluje o konstruktywny dialog i budowanie konsensusu na całej scenie politycznej, przy czym należy priorytetowo traktować jakość prawodawstwa; zdecydowanie apeluje również o znalezienie rozwiązań w drodze dialogu parlamentarnego; apeluje o niedopuszczenie do tego, by polityka tożsamości odwracała uwagę od programu unijnego lub utrudniała stosunki z sąsiadami Czarnogóry; dzięki temu Czarnogóra będzie nadal zdecydowanie zmierzać do członkostwa w UE; z zadowoleniem przyjmuje porozumienie między premierem Czarnogóry a przywódcami opozycji w sprawie zwrócenia się do Komisji Weneckiej o opinię dotyczącą wygaśnięcia mandatu sędzi Trybunału Konstytucyjnego Dragany Đuranović i w sprawie powrotu opozycji do parlamentu;

12. wyraża zaniepokojenie próbami zmiany ustawy o obywatelstwie Czarnogóry w parlamencie Czarnogóry, ponieważ może to mieć poważne i długoterminowe konsekwencje dla procesów decyzyjnych i tożsamości tego kraju, a także podkreśla, że wszelkie dyskusje na temat polityki tożsamości muszą być prowadzone z najwyższą wrażliwością, aby uniknąć dalszej polaryzacji, i powinny zmierzać do szerokiego konsensusu społecznego; zachęca władze Czarnogóry do

konsultowania się z UE i koordynowania z nią wszelkich możliwych zmian w ustawie o obywatelstwie oraz podkreśla, jak ważne jest osiągnięcie konsensusu w sprawie wszelkich kwestii związanych z tym tematem o kluczowym znaczeniu dla tożsamości i niepodległości Czarnogóry;

13. gorąco apeluje do parlamentu Czarnogóry o pluralistyczne i przejrzyste konsultacje publiczne oraz regularną i konstruktywną współpracę ze społeczeństwem obywatelskim w procesie decyzyjnym, od wczesnego etapu procesu legislacyjnego, zwłaszcza w odniesieniu do kluczowych przepisów w procesie reform związanych z przystąpieniem do UE; zachęca czarnogórski Parlamentarny Klub Kobiet do pełnienia aktywniejszej roli;

14. wzywa Czarnogórę do pełnego dostosowania ram prawnych dotyczących wyborów do standardów UE, w szczególności w zakresie harmonizacji ordynacji wyborczej, ograniczeń w zakresie głosowania i kandydowania w wyborach, przejrzystości, mechanizmów rozstrzygania sporów, nadzoru nad kampanią i mediami oraz finansowania partii politycznych i kampanii wyborczych, a także do wdrożenia zaleceń Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie[1]; wzywa Czarnogórę do zwiększenia przejrzystości i kontroli wydatków partii politycznych oraz do zapobiegania nadużywaniu zasobów państwowych przez dostosowanie odpowiednich przepisów do standardów UE oraz poprawę egzekwowania przepisów dotyczących finansowania przez osoby trzecie i zaostrzenie kar za naruszenia; podkreśla rolę Agencji ds. Zapobiegania Korupcji (APC) w tym względzie i apeluje o zacieśnienie współpracy między APC a organami wywiadu finansowego w celu wykrywania zagranicznych wpływów w kampaniach politycznych i zapobiegania im; wzywa ponadto Czarnogórę do wdrożenia zaleceń Komitetu ONZ ds. Likwidacji Dyskryminacji Kobiet (CEDAW) dotyczących parytetu płci na listach wyborczych;

15. ponownie wzywa władze Czarnogóry do organizacji wyborów samorządowych tego samego dnia w całym kraju, jak przewidziano w ustawie o samorządzie lokalnym, tak aby zwiększyć skuteczność sprawowania rządów, złagodzić napięcia polityczne oraz wzmocnić stabilność i skuteczność instytucji gminnych i państwowych; przypomina, że przyszłe wypłaty środków w ramach Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego są uzależnione od realizacji tej reformy, zgodnie z zobowiązaniami Czarnogóry zawartymi w jej programie reform, i że należy przeprowadzić tę reformę w trybie priorytetowym; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że w 2022 r. wybory w 14 gminach odbyły się tego samego dnia; apeluje

---

1 https://www.osce.org/odihr/elections/montenegro.

o solidne ramy prawne w tym zakresie; jest zaniepokojony niewłaściwym przebiegiem procesu wyborczego w gminie Šavnik;

16. wzywa władze Czarnogóry do przyjęcia ustawy o rządach, która powinna umożliwić lepsze ramy zarządzania i optymalizację administracji publicznej;

17. podkreśla znaczenie profesjonalnej, merytorycznej, przejrzystej i odpolitycznionej służby cywilnej; wzywa Czarnogórę do zmiany i wdrożenia odpowiednich przepisów w celu zapewnienia ram profesjonalizacji, optymalizacji i racjonalizacji administracji państwowej, w tym gwarancji proceduralnych przed politycznie umotywowanymi decyzjami w sprawie nominacji i zwolnień, a także wysokich standardów dotyczących stanowisk kierowniczych; ubolewa nad brakiem znaczących postępów w przyjmowaniu i skutecznym wdrażaniu takich przepisów i podkreśla, że pozwala to na dalsze wywieranie wpływu politycznego na obsadzanie stanowisk w służbie cywilnej;

18. z zadowoleniem przyjmuje włączenie Czarnogóry do sprawozdania Komisji na temat praworządności z 2024 r.; z zaniepokojeniem odnotowuje stwierdzone niedociągnięcia, w tym w zakresie powoływania sędziów i niezależności prokuratury;

19. z zadowoleniem przyjmuje postępy poczynione we wdrażaniu kluczowych reform sądownictwa, przyjęciu nowych ram strategicznych i wręczeniu zaległych nominacji sędziowskich; wzywa Czarnogórę do obsadzenia pozostałych wysokich stanowisk sędziowskich;

20. wzywa Czarnogórę, by dalej dostosowywała swoje ramy prawne, w tym konstytucję, zwłaszcza przepisy dotyczące składu i procesu decyzyjnego Rady Sądowniczej, do przepisów i standardów UE dotyczących niezależności, rozliczalności, bezstronności, uczciwości i profesjonalizmu sądownictwa, a także dalej odpolitycznіała proces nominacji w celu zwiększenia niezależności oraz by wdrożyła zaległe zalecenia międzynarodowe i określiła kryteria przechodzenia sędziów i prokuratorów w stan spoczynku zgodnie ze standardami europejskimi i w pełnej zgodności z konstytucją; ubolewa nad zaległościami w rozpatrywaniu spraw i wzywa Czarnogórę do wprowadzenia środków służących skróceniu czasu trwania postępowań sądowych, zwłaszcza w sprawach dotyczących poważnej i zorganizowanej przestępczości, szczególnie prania pieniędzy; zaleca Czarnogórze przyjęcie zmian do konstytucji na ostatnim etapie negocjacji w sprawie przystąpienia tego kraju do UE;

21. dostrzega wysiłki w walce z korupcją, w tym przyjęcie nowych ustaw i przepisów o ochronie sygnalistów, utworzenie nowej Krajowej Rady ds. Zwalczania Korupcji oraz nową strategię antykorupcyjną na lata 2024–2028; zachęca Czarnogórę, by w dalszym ciągu dostosowywała

swoje prawodawstwo do unijnego dorobku prawnego i standardów UE oraz by uwzględniała zalecenia Komisji, Komisji Weneckiej i Grupy Państw przeciwko Korupcji (GRECO); zachęca władze Czarnogóry, by nadal eliminowały istniejące niedociągnięcia w prowadzeniu spraw dotyczących przestępczości zorganizowanej oraz dokonywaniu zajęcia i konfiskaty mienia pochodzącego z działalności przestępczej;

22. wzywa Czarnogórę do poprawy reakcji wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych na przypadki korupcji na wysokim szczeblu, w tym przez wzmocnienie skutecznego egzekwowania obowiązujących przepisów prawa karnego i nakładanie skutecznych i odstraszających kar, a także do stworzenia odpowiednich warunków, by instytucje sądowe i niezależne organy zajmujące się korupcją mogły funkcjonować w sposób skuteczny i wolny od wpływów politycznych;

23. odnotowuje prace Agencji ds. Zapobiegania Korupcji i apeluje o zapewnienie jej wystarczających środków finansowych i o jej odpolitycznienie; oczekuje, że Agencja osiągnie wymierne rezultaty i będzie działać w sposób nieselektywny, aby wzmocnić swoją integralność i zwiększyć autorytet w obszarze skutecznego wykonywania swoich kompetencji; apeluje o wzmocnienie ram zapobiegania korupcji;

24. wzywa Czarnogórę do dostosowania swojego ustawodawstwa dotyczącego broni do prawa UE i standardów międzynarodowych, w szczególności w odniesieniu do norm technicznych dotyczących znakowania broni palnej, procedur pozbawiania broni palnej cech użytkowych oraz przepisów dotyczących broni alarmowej i sygnałowej, a także do ustanowienia znormalizowanego i skutecznego systemu gromadzenia i zgłaszania danych dotyczących broni palnej; jest zbulwersowany tragiczną masową strzelaniną w Cetynii i składa kondolencje rodzinom ofiar; wyraża zaniepokojenie wykorzystywaniem tej tragedii do dezinformacji i polaryzacji etnicznej; wzywa Czarnogórę do wzmocnienia komunikacji kryzysowej w celu przeciwdziałania dezinformacji i zapewnienia odpowiedzialnego informowania przez media w następstwie incydentów z użyciem przemocy; apeluje o systematyczne działania w obszarach bezpieczeństwa, dobrostanu psychicznego i przejrzystości instytucjonalnej, a także edukacji obywatelskiej, świadomości społecznej oraz inicjatyw informacyjnych i edukacyjnych na temat niebezpieczeństw i zagrożeń związanych z bronią palną, zgodnie z oczekiwaniami obywateli i potrzebami społecznymi;

25. wzywa Czarnogórę, by pilnie i w pełni dostosowała swoją politykę wizową do polityki UE, zwłaszcza w odniesieniu do krajów, które stwarzają dla UE zagrożenia związane z bezpieczeństwem i nielegalną migracją; wyraża zaniepokojenie faktem, że wbrew oczekiwaniom do systemu bezwizowego dodano dwa dodatkowe

kraje oraz że posiadacze paszportów rosyjskich i białoruskich nadal korzystają z ruchu bezwizowego; zauważa, że harmonizacja polityki wizowej jest również przewidziana w programie reform Czarnogóry w ramach Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego;

26. z zadowoleniem przyjmuje obecną współpracę Czarnogóry z Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex), Europolem, Eurojustem i Agencją Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania (CEPOL) oraz zauważa znaczenie tej współpracy dla zwalczania przestępczości transgranicznej, w tym handlu bronią, narkotykami i ludźmi, a także dla zwalczania terroryzmu i ekstremizmu; z zadowoleniem przyjmuje wejście w życie 1 lipca 2023 r. zaktualizowanej umowy z Fronteksem o współpracy operacyjnej w zakresie zarządzania granicami i zachęca do dalszej współpracy między Czarnogórą a Fronteksem w celu wzmocnienia zarządzania granicami, wspierania procedur azylowych, zwalczania przemytu i usprawnienia readmisji;

Podstawowe wolności i prawa człowieka

27. ubolewa, że najsłabsze grupy społeczne nadal są dyskryminowane; wzywa Czarnogórę do przyjęcia nowej ustawy antydyskryminacyjnej i odnośnych strategii w drodze pluralistycznego, przejrzystego i konstruktywnego procesu z czynnym udziałem osób najbardziej dotkniętych dyskryminacją, tak aby słabsze grupy społeczne miały lepszy dostęp do swoich praw; podkreśla, że poszanowanie praw wszystkich mniejszości narodowych stanowi integralną część dorobku prawnego UE; apeluje o bardziej zdecydowane stosowanie przepisów, aby zapewnić równe traktowanie wszystkich grup etnicznych, religijnych, narodowych i społecznych, aby zagwarantować im równe prawa i możliwości oraz umożliwić pełne uczestniczenie w życiu społecznym, politycznym i gospodarczym;

28. z zadowoleniem przyjmuje wieloetniczną tożsamość Czarnogóry i apeluje o dalsze promowanie i poszanowanie języków, dziedzictwa kulturowego i tradycji społeczności lokalnych i mniejszości narodowych, ponieważ jest to ściśle powiązane z europejską perspektywą Czarnogóry;

29. podkreśla wieloetniczną tożsamość Zatoki Kotorskiej; podkreśla, że europejska perspektywa Czarnogóry jest ściśle powiązana z ochroną mniejszości i ich dziedzictwa kulturowego; wzywa władze Czarnogóry, by pielęgnowały wieloetniczny charakter państwa, w tym tradycje i dziedzictwo kulturowe społeczności chorwackiej w Zatoce Kotorskiej;

30. wyraża głębokie zaniepokojenie zagrożonymi obiektami dziedzictwa w Czarnogórze, takimi jak Zatoka Kotorska i Sveti Stefan; podkreśla, że miasto Sveti Stefan wraz z parkiem Miločer figuruje na liście

siedmiu najbardziej zagrożonych obiektów dziedzictwa kulturowego w Europie w 2023 r.;

31. wzywa władze Czarnogóry do zajęcia się trudnymi warunkami życia Romów w Czarnogórze i dyskryminacją, jakiej doświadczają, oraz apeluje o wprowadzenie większej liczby środków służących promowaniu zrozumienia międzykulturowego w szkołach; wzywa władze Czarnogóry, by podjęły również działania na rzecz poprawy klimatu włączenia społecznego osób LGBTI;

32. z zadowoleniem przyjmuje dostosowanie przez Czarnogórę ram legislacyjnych i instytucjonalnych do unijnego dorobku prawnego i międzynarodowych standardów praw człowieka w odniesieniu do zgodności z Konwencją ONZ o prawach dziecka i protokołami fakultatywnymi do niej; wzywa władze do wyeliminowania niedociągnięć we wdrażaniu, zwłaszcza związanych z rozliczalnością i monitorowaniem;

33. apeluje o skuteczne wdrożenie strategii służących ochronie praw osób z niepełnosprawnościami we wszystkich sektorach i strategiach politycznych;

34. potępia wszelkie nawoływanie do nienawiści, w tym nawoływanie do nienawiści w internecie i ze względu na płeć, oraz przestępstwa z nienawiści; z zadowoleniem przyjmuje kryminalizację rasizmu i mowy nienawiści;

35. podkreśla, że trzeba wzmocnić mechanizmy instytucjonalne na rzecz równości płci, i wzywa władze Czarnogóry do zajęcia się problemem luki płacowej między kobietami a mężczyznami, do zwiększenia udziału kobiet w podejmowaniu decyzji (w domenie publicznej, w szczególności w administracji publicznej, w sądownictwie i sektorze bezpieczeństwa oraz w przedsiębiorstwach), do zapewnienia większego udziału kobiet w życiu politycznym, do wprowadzenia sporządzania budżetu z uwzględnieniem aspektu płci oraz do zwalczania stereotypów związanych z płcią, a także do wzmożenia wysiłków na rzecz zwalczania dyskryminacji kobiet, zwłaszcza na obszarach wiejskich; z zadowoleniem przyjmuje niedawne wysiłki mające na celu zwiększenie reprezentacji kobiet w naukach przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyce (STEM) i zachęca do dalszych wysiłków w sektorach technologicznych;

36. jest głęboko zaniepokojony wysokim wskaźnikiem przemocy ze względu na płeć, w tym przemocy domowej i kobietobójstwa; wzywa Czarnogórę, by dostosowała w pełni definicje przemocy ze względu na płeć i przemocy domowej do konwencji stambulskiej i do zaleceń organów międzynarodowych oraz by ustanowiła skuteczne mechanizmy ochrony i zapobiegania i ośrodki wsparcia oraz zapewniła skuteczne działania następcze podejmowane przez organy sądowe na rzecz ofiar przemocy domowej i seksualnej, a także

bardziej zdecydowaną politykę karną wobec sprawców; apeluje o gromadzenie zdezagregowanych danych na temat przemocy ze względu na płeć oraz nierówności płci, aby poprawić reakcje polityczne;

37. ubolewa, że projekt ustawy o prawnym uzgodnieniu płci nie został przyjęty w 2024 r., mimo że był środkiem przewidzianym w programie przystąpienia Czarnogóry do UE; wzywa Czarnogórę do niezwłocznego przyjęcia ustawy;

38. wyraża zadowolenie z przyjęcia przez Czarnogórę nowych ustaw medialnych oraz strategii dotyczącej polityki medialnej; mają one na celu wzmocnienie ram prawnych, aby skutecznej chronić dziennikarzy i innych pracowników mediów; nalega na wprowadzenie polityki zerowej tolerancji w odniesieniu do nacisków na dziennikarzy, nękania ich lub przemocy wobec nich, zwłaszcza ze strony osób publicznych; podkreśla, że trzeba skutecznie prowadzić postępowania przygotowawcze oraz wnosić i popierać oskarżenia w sprawie wszystkich przypadków mowy nienawiści, kampanii oszczerstw i strategicznych pozwów przeciwko dziennikarzom, a także wyjaśnić sprawy z przeszłości; podkreśla potrzebę zapewnienia dziennikarzom prawa dostępu do informacji i utrzymania krytycznego punktu widzenia; odnotowuje znaczną poprawę pod względem wolności prasy w Czarnogórze, o czym świadczy awans tego kraju w światowym rankingu wolności prasy;

39. wyraża zaniepokojenie przypadkami stosowania presji wobec dziennikarzy, pracowników akademickich i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w związku z korzystaniem przez nich z wolności słowa, w tym przypadkami, w których policja wszczęła przeciwko takim osobom postępowania w sprawie o wykroczenie; jest zaniepokojony wykorzystywaniem strategicznych powództw zmierzających do stłumienia debaty publicznej (SLAPP), aby represjonować dziennikarzy;

40. ubolewa nad utrzymującym się wysokim poziomem polaryzacji w mediach i ich podatnością na interesy polityczne i zagraniczne wpływy oraz zagraniczne i krajowe kampanie dezinformacyjne szerzące narracje, które negatywnie wpływają na procesy demokratyczne w Czarnogórze i zagrażają jej europejskiej perspektywie; wzywa Czarnogórę do dalszego rozwijania ulepszonych programów na rzecz umiejętności korzystania z mediów i włączenia ich jako podstawowego przedmiotu edukacji; wzywa władze Czarnogóry do zapewnienia niezależności redakcyjnej, instytucjonalnej i finansowej nadawcy publicznego RTCG, a także legalności procesu powoływania jego kierownictwa i pełnego poszanowania orzeczeń sądowych dotyczących RTCG; przypomina, że musi on przestrzegać prawa i najwyższych standardów rozliczalności i uczciwości; ubolewa, że niezależność mediów publicznych jest osłabiona i podważana; wzywa wszystkie podmioty

medialne do przestrzegania wymogów prawnych dotyczących przejrzystości finansowania publicznego;

41. z zadowoleniem przyjmuje opublikowanie wyników spisu ludności z 2023 r.; wzywa władze, by nie dopuściły do jakiegokolwiek upolitycznienia tego procesu; zachęca zainteresowane strony do korzystania z tych wyników w sposób niedyskryminacyjny;

42. z zadowoleniem odnotowuje dynamiczne i konstruktywne społeczeństwo obywatelskie Czarnogóry i podkreśla jego znaczenie dla wspierania demokracji i pluralizmu oraz promowania dobrych rządów i postępu społecznego; wyraża zaniepokojenie kurczącą się przestrzenią dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego manifestujących krytyczne stanowisko i potępia wszelkie kampanie oszczerstw, zastraszanie i ataki na organizacje społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności ze strony polityków w kontekście propozycji dotyczących „ustawy o agentach zagranicznych”; zauważa, że takie ustawy mogą podważać podstawowe wolności i funkcjonowanie społeczeństwa obywatelskiego oraz są niezgodne z wartościami i standardami UE; apeluje o wspierające ramy prawne oraz jasne i sprawiedliwe kryteria wyboru w odniesieniu do finansowania publicznego; wzywa radę ds. współpracy między rządem a organizacjami pozarządowymi do wznowienia prac; podkreśla znaczenie budowania stosunków opartych na współpracy i rzeczywistych konsultacji ze społeczeństwem obywatelskim w sprawie projektów aktów prawnych już na wczesnym etapie;

Pojednanie, stosunki dobrosąsiedzkie i współpraca regionalna

43. przypomina, że stosunki dobrosąsiedzkie i współpraca regionalna to zasadnicze elementy procesu rozszerzenia; pochwala aktywne zaangażowanie Czarnogóry w inicjatywy współpracy regionalnej; przypomina, że stosunki dobrosąsiedzkie mają kluczowe znaczenie dla postępów w procesie akcesyjnym;

44. ubolewa, że w grudniu 2024 r. nie udało się zamknąć rozdziału 31; wzywa wszystkie zaangażowane strony do rozstrzygnięcia zaległych kwestii dwustronnych w konstruktywny sposób i w duchu sąsiedzkiej współpracy, a także do priorytetowego traktowania przyszłych interesów obywateli Bałkanów Zachodnich; przypomina, że należy unikać wykorzystywania nierozwiązanych sporów dwustronnych i regionalnych do blokowania procesu akcesyjnego krajów kandydujących; z zadowoleniem przyjmuje dwustronne konsultacje między Republiką Chorwacji a Czarnogórą w sprawie statusu nierozwiązanych kwestii dwustronnych; zachęca władze do dalszego stosowania środków budowy zaufania;

45. odnotowuje wprowadzone przez Czarnogórę zmiany w kodeksie postępowania karnego służące usunięciu przeszkód prawnych i praktycznych w skutecznym prowadzeniu postępowań

przygotowawczych w sprawie zbrodni wojennych, wnoszeniu i popieraniu odnośnych oskarżeń oraz w sądzeniu i karaniu sprawców tych zbrodni zgodnie z odpowiednimi zaleceniami; wzywa Czarnogórę, by stosowała proaktywne podejście do rozpatrywania spraw dotyczących zbrodni wojennych, zgodnie z prawem i standardami międzynarodowymi, by identyfikowała, ścigała i karała sprawców oraz gloryfikację zbrodni wojennych oraz by zapewniła ofiarom dostęp do wymiaru sprawiedliwości, wymierzanie sprawiedliwości, rekompensatę i zadośćuczynienie, a także by wyjaśniła los osób zaginionych; wzywa Czarnogórę, by przydzieliła wystarczające zasoby wyspecjalizowanym prokuratorom i sądom oraz aktywnie badała wszystkie zarzuty dotyczące zbrodni wojennych i poruszała kwestie związane z odpowiedzialnością dowództwa, a także by dokonała przeglądu wcześniejszych spraw, które nie były przedmiotem ścigania karnego zgodnie z prawem międzynarodowym lub krajowym; apeluje o współpracę regionalną w zakresie prowadzenia postępowań przygotowawczych dotyczących osób oskarżonych o zbrodnie wojenne i ścigania takich osób; uznaje, że zajęcie się tymi kwestiami i ochrona faktów potwierdzonych sądowo stanowią ważną podstawę zaufania, wartości demokratycznych, pojednania i zacieśnienia stosunków dwustronnych z krajami sąsiadującymi, i zachęca Czarnogórę do wzmożenia tych wysiłków;

46. ostrzega przed zagrożeniami związanymi z rewizjonizmem politycznym, który zniekształca fakty historyczne do celów politycznych, osłabia rozliczalność i pogłębia podziały społeczne; zdecydowanie potępia gloryfikację zbrodniarzy wojennych i powszechne publiczne negowanie międzynarodowych wyroków za zbrodnie wojenne, w tym przez władze Czarnogóry; uważa, że oświadczenie prezydenta Jakova Milatovicia, w którym wyraził ubolewanie z powodu udziału sił czarnogórskich w bombardowaniu Dubrownika, stanowiło cenny wkład w pokój i pojednanie w regionie;

47. ponownie wyraża poparcie dla inicjatywy w sprawie utworzenia komisji regionalnej ds. ustalenia faktów dotyczących zbrodni wojennych i innych poważnych przypadków łamania praw człowieka popełnionych w byłej Jugosławii (RECOM);

48. ponawia swój apel o otwarcie archiwów dotyczących republik byłej Jugosławii oraz o udostępnienie akt byłych jugosłowiańskich służb specjalnych i tajnych służb Jugosłowiańskiej Armii Ludowej w celu gruntownego zbadania zbrodni z czasów komunistycznych i odniesienia się do nich;

Reformy społeczno-gospodarcze

49. z zadowoleniem przyjmuje włączenie Czarnogóry do systemów płatności SEPA, dzięki czemu obywatele i przedsiębiorstwa ponoszą niższe koszty; podkreśla, że otwiera to możliwości w zakresie

rozwoju przedsiębiorstw, większej konkurencyjności, innowacji i lepszego dostępu do bezpośrednich inwestycji zagranicznych;

50. z zadowoleniem przyjmuje plan wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich, którego celem jest integracja regionu z jednolitym rynkiem UE, promowanie regionalnej współpracy gospodarczej oraz pogłębienie reform związanych z UE; obejmuje on Instrument Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego na Bałkanach Zachodnich o wartości 6 mld EUR; wyraża zadowolenie z przyjęcia przez Czarnogórę programu reform i zachęca do jego pełnego wdrożenia; zauważa, że wdrożenie określonych reform w ramach czarnogórskiego programu reform na potrzeby planu wzrostu gospodarczego zapewniłoby dostęp do ponad 380 mln EUR w formie dotacji i korzystnych pożyczek, o ile reformy te zostałyby wdrożone pomyślnie; podkreśla znaczenie pluralistycznych konsultacji z zainteresowanymi stronami, w tym władzami lokalnymi i regionalnymi, partnerami społecznymi i społeczeństwem obywatelskim, na etapach projektowania, wdrażania, monitorowania i oceny;

51. zachęca Czarnogórę, by jak najlepiej wykorzystywała wszystkie fundusze UE dostępne w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA III), Planu gospodarczo-inwestycyjnego dla Bałkanów Zachodnich, programu IPARD oraz Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego na Bałkanach Zachodnich, by przyspieszyła konwergencję społeczno-gospodarczą z UE i dalej dostosowywała swoje przepisy do prawodawstwa UE w zakresie zapobiegania nadużyciom finansowym; przypomina o warunkowości finansowania UE, które może być modyfikowane lub zawieszone w przypadku znacznego regresu lub stałego braku postępów w kwestiach podstawowych;

52. apeluje do UE i krajów Bałkanów Zachodnich o ustanowienie ram skutecznej współpracy między Prokuraturą Europejską (EPPO) a krajami przystępującymi, aby ułatwić ścisłą współpracę i ściganie niewłaściwego wykorzystania środków UE, w tym poprzez oddelegowanie krajowych urzędników łącznikowych do EPPO; zachęca Czarnogórę do pełnego wdrożenia ustaleń roboczych uzgodnionych z EPPO; wzywa UE, by dokonała niezbędnych ustaleń prawnych i politycznych w celu rozszerzenia właściwości EPPO na fundusze UE przeznaczone dla Czarnogóry jako kraju kandydującego;

53. z zadowoleniem odnotowuje wzrost gospodarczy Czarnogóry; apeluje o podjęcie dalszych kroków, by zmniejszyć deficyt budżetowy i dług publiczny oraz likwidować kolejne zwolnienia z podatków pośrednich, które nie są zgodne z dorobkiem prawnym UE; z zadowoleniem przyjmuje wysiłki na rzecz zmniejszenia tej podatności na zagrożenia budżetowe; po raz kolejny podkreśla konieczność

zwiększenia inwestycji publicznych w system edukacji w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego;

54. odnotowuje dług publiczny Czarnogóry wobec zagranicznych instytucji finansowych i przedsiębiorstw; może on być wykorzystany jako narzędzie wpływania na decyzje w zakresie polityki, zwłaszcza związane z Chinami i Rosją; z zadowoleniem przyjmuje wysiłki na rzecz ograniczenia tych słabych punktów i wzywa władze do dalszego ograniczania zależności gospodarczej od Chin i do dalszego korzystania z Planu gospodarczo-inwestycyjnego dla Bałkanów Zachodnich, unijnej inicjatywy Global Gateway i Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego, by znaleźć bardziej ekologiczną i przejrzystą alternatywę, jeśli chodzi o finansowanie projektów infrastrukturalnych; wzywa Czarnogórę do zwiększenia przejrzystości przyszłych projektów infrastrukturalnych, zapewnienia przetargów konkurencyjnych i unikania nadmiernej zależności od zagranicznych wierzycieli;

55. wzywa władze Czarnogóry, by wprowadziły środki w celu przeciwdziałania wyludnianiu i emigracji, w szczególności przez inwestycje w kształcenie i opiekę zdrowotną, zwłaszcza w północnej części kraju, oraz w drodze decentralizacji przez inwestycje w miasta średniej wielkości;

56. zachęca władze Czarnogóry do pobudzenia transformacji cyfrowej i prowadzenia opartej na dowodach polityki rynku pracy, aby rozwiązać problem utrzymującej się wysokiej stopy bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i ludzi młodych, przy jednoczesnym wzmocnieniu zdolności instytucjonalnych i związanych z nimi ram polityki cyfrowej, a także do skutecznego wdrożenia gwarancji dla młodzieży i nowej strategii na rzecz młodzieży; wzywa władze, by pilnie zajęły się drenażem mózgów; zachęca do opracowania ukierunkowanych środków zapobiegawczych i zachęt do zalegalizowania nieformalnych przedsiębiorstw i pracowników, ponieważ duży sektor nieformalny nadal blokuje rozwój społeczno-gospodarczy Czarnogóry;

57. z zadowoleniem przyjmuje apele o szybką integrację wszystkich krajów Bałkanów Zachodnich z jednolitym rynkiem cyfrowym UE przed faktycznym członkostwem w UE, co byłoby niezwykle korzystne dla stworzenia środowiska bezpiecznego pod względem cyfrowym;

58. apeluje o większą przejrzystość zamówień publicznych, w szczególności w odniesieniu do procedur za pośrednictwem umów międzyrządowych, oraz o pełną zgodność z przepisami i zasadami UE; wzywa Czarnogórę do ograniczenia liczby postępowań o udzielenie zamówienia publicznego bez ogłoszeń; wyraża zaniepokojenie obciążeniem finansowym i brakiem przejrzystości w związku z budową autostrady Bar–Boljare finansowanej z chińskiej

pożyczki; podkreśla, że tajemnica związana z umowami pożyczki i umowami budowlanymi budzi obawy dotyczące rozliczalności;

59. wyraża zaniepokojenie wszelkimi umowami lub projektami, które obchodzą przepisy dotyczące zamówień publicznych, obowiązki w zakresie przejrzystości i wymogi dotyczące konsultacji publicznych określone w przepisach krajowych i standardach UE; wzywa rząd Czarnogóry do zapewnienia pełnego poszanowania zasad przejrzystości, rozliczalności, inkluzywnego podejmowania decyzji i praworządności we wszystkich inicjatywach dotyczących infrastruktury publicznej i rozwoju;

Energia, środowisko, różnorodność biologiczna i łączność

60. wzywa Czarnogórę do przyspieszenia transformacji ekologicznej przy wsparciu ze środków UE, a także do poprawy ram instytucjonalnych i regulacyjnych oraz do zwiększenia odporności energetycznej poprzez przyjęcie wreszcie i wdrożenie dawno oczekiwanego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu, przyjęcie przepisów dotyczących efektywności energetycznej i dalszą integrację z rynkami energii UE; apeluje, by wszystkie nowe projekty w zakresie transformacji ekologicznej były realizowane zgodnie z unijnymi standardami dotyczącymi środowiska, pomocy państwa i koncesji;

61. wyraża ubolewanie z powodu braku postępów w zakresie kluczowych reform sektorowych w obszarze polityki transportowej; wzywa władze Czarnogóry do dostosowania rozwoju transportu w tym kraju do strategii na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności dla Bałkanów Zachodnich, ze szczególnym uwzględnieniem kolei, multimodalności oraz ograniczenia emisji CO_2 i innego wpływu na środowisko, a także do dalszego wdrażania strategii rozwoju transportu i wzmocnienia zdolności administracyjnych na potrzeby wdrażania transeuropejskich sieci transportowych;

62. z zadowoleniem przyjmuje obniżenie opłat za transmisję danych w roamingu między UE a krajami Bałkanów Zachodnich i apeluje do władz, podmiotów prywatnych i wszystkich zainteresowanych stron o podjęcie wszelkich niezbędnych kroków, aby osiągnąć cel, jakim jest zbliżenie do 2028 r. cen transmisji danych w roamingu do cen krajowych; z zadowoleniem przyjmuje wejście w życie pierwszego etapu wdrażania planu działania dotyczącego roamingu między Bałkanami Zachodnimi a UE;

63. zachęca do przyjęcia sektorowych strategii dotyczących gospodarowania odpadami, jakości powietrza i wody, ochrony przyrody i zmiany klimatu, zapewniających strategiczne planowanie inwestycji; zauważa brak postępów i związany z tym wzrost kosztów budowy oczyszczalni ścieków, które są niezbędne, aby zapobiegać zanieczyszczaniu rzek i morza ściekami w siedmiu gminach;

°

° °

64. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, wiceprzewodniczącej Komisji / wysokiej przedstawicielce Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, komisarz do spraw rozszerzenia, komisarz do spraw regionu śródziemnomorskiego, rządom i parlamentom państw członkowskich oraz prezydentowi, rządowi i parlamentowi Czarnogóry, a także do zapewnienia jej przetłumaczenia na język czarnogórski i opublikowania w tym języku.